וֹעירובין טז. פסחים ז:

קו א ב מיי׳ פ״ב מהלי שבת הלכה ב טוש״ע

הוהות הר"ח

(A) רש"י ד״ה לעילא מר׳ מנחום וכו׳ הש״ם והמקרא. נ"ב ע"ל בפ' ר"ע דף פ"ח ע"ל פי' בדרך אחר:

גליון הש"ם

גמ' מוב לי יום אחד שאתה יושב ועוםק בתורה. וכירו' פ"ו לברכות איתא חביבי עלי

רב נסים גאון

יהודה שהיה סובר י יייי בי מלאכה שאינה צריכה מלאכה שאינה ברכה לגופה חייב עליה, וכבר הקדמנו פירושו בפרק

. [רישא] במאי עסקינן אי

בחולה שיש בו סכנה מותר

מיבעי ליה. והעיקר דיליה ז אמו הכונוב (ויקוא שר יעשה אותם האדם בהם. ובפרק יום . הכפורים (יומא דף פה) אמרו וכבר היה רבי ישמעאל ורבי לכבו החדבי שמעאל חבי עקיבא ורבי אלעזר בן עזריה מהלכין בדרך, ולוי הסדר וישמעאל בנו של רבי אלעזר בן עזריה מהלכין . אחריהם, ונשאלה שאילה זו לפניהם מניז לפיקוח נפש הילפניהם מנין לפיקהדנפש שדוחה את השבת. נענה רבי ישמעאל ואמר (שמות כב) אם במחתרת ימצא הגנב. ולאחר דבריו אמר רב יהודה אמר שמואל אי הויא התם הוה אמינא מילתא דעדיפא מכולהו וחי בהם דעדיפא מכולהו וחי בהם ולא שימות בהם. אמר רבא לכולהו אית להו פירכא לבד מדשמואל דלית ליה פירכא וכו׳. וכבר אמרו קודם (שם דף פבן שאין דך דבר שעומד בפני פיקוח נפש חוץ מע"ז וגלוי עריות ושפיכות דמים. . מפניז ודף קרווז אמרו מר מפנין (דף קבטן אמרו מר זוטרא מתני לקולא, טעמא דאמרה אין צריכה הא סתמא מחללין עליה את השבת. אמר ליה רבינא למריןמר] הלכתא כמאן, אמר ליה כמר זוטרא שספק וחשות להכל **ואמרו** ושו נפשחת להקל. האמוד (שם) אמר רב יהודה אמר שמואל עושין מדורה לחיה בשבת, סבור מינה לחיה אין לחולה . לא בימות הגשמים אין לא בימות התממה לא. איתמר בימות החמה לא. איתמר אמר ר' חייא בר אבין אמר שמואל הקיז דם ונצטנן עושין לו מדורה אפילו בתקופת תמוז. ושנו במשנה לעזר בן עזריה אומר מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת שנאמר ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים. ואמרו בתלמוד כי אתא רב דימי אמר רבי אלעזר הלכה כרבי אלעזר בן עזריה. הוו בה במערבא

הרחצת כל גופו או הרחצת

עצמה

גבו מדקסני סיפא. כחס על הנר כו׳ חייב חטאת אם שגג בשבת ששכח שהוא שבת או סבר שכיבוי מותר בשבת: ש"מ ר' יהודה היא. דאמר שמלאכה שאינה לריכה לגופה חייב עליה דכיבוי זה אין לריך לגופו אלא לצורך דבר אחר שלא חדלק הפחילה או שלא יפקע הנר ואין לך כיבוי הצריך לגופו אלא כיבוי של פחמין כשעושין אותו וכיבוי של הבחוב פחילה שהכיבוי נעשה להאחיז בו האור מהר כשירצה להדליקו. וכיון דרבי יהודה היא רישא דפטר משום חולה וה״ה לשאר פטורי דמתניחין: אי. דאית בהו סכנת נפשות ומשום פקוח נפש שרי

מדקתני סיפא חייב ש"מ ר' יהודה היא רישא במאי עסיקנא אי בחולה שיש בו סכנה מותר מיבעי ליה ואי בחולה שאין בו סכנה חייב חמאת מיבעי ליה לעולם בחולה שיש בו סכנה יובדין הוא דליתני מותר ואיידי 🌣 דבעי למתני סיפא חייב תנא נמי רישא פטור והדתני רבי אושעיא אם בשביל החולה שיישן לא יכבה ואם כבה פמור אבל אסור ההיא בחולה שאין בו סכנה ורבי שמעון היא: שאול בשאילה זו לעילא מר' תנחום דמן נוי מהו לכבות בוצינא דנורא מקמי באישא בשבתא פתח ואמר אנת שלמה אן חכמתך אן יסוכלתנותך לא דייך שדבריך סותרין דברי דוד אביך אלא שדבריך סותרין זה את זה דוד אביך אמר לא המתים יהללו יה ואת אמרת יושבח אני את המתים שכבר מתו וחזרת ואמרת כבי לכלב חי הוא מוב מן האריה המת לא קשיא הא דקאמר דוד לא המתים יהללו יה הכי קאמר לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות קודם שימות שכיון שמת במל מן התורה ומן המצות ואין להקב"ה שבח בו והיינו דאמר ר' יוחנן יימאי דכתיב יבמתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן התורה ומן המצות ודקאמר שלמה ושבח אני את המתים שכבר מתו שכשחטאו ישראל במדבר עמד משה לפני הקב"ה ואמר כמה תפלות ותחנונים לפניו ולא נענה וכשאמר זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך מיד נענה ולא יפה אמר שלמה ושבח אני את המתים שכבר מתו דבר אחר מנהגו של עולם שר ב"ו גוזר גזרה ספק מקיימין אותה ספק אין מקיימין אותה ואם תמצי לומר מקיימין אותה בחייו מקיימין אותה במותו אין מקיימין

אותָה ואילו משה רבינו גזר כמה גזירות ותיקן כמה תקנות וקיימות הם לעולם ולעולמי עולמים ולא יפה אמר אותָה ואילו משה רבינו גזר כמה גזירות ותיקן כמה תקנות וקיימות הם לעולם ולעולמי עולמים ולא יפה אמר שלמה ושבח אני את המתים וגו' ד"א ושבח אני וגו' כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב יעשה עמִי אות לטובה ויראו שונאי ויבושו אמר דוד לפני הקב״ה ירבונו של עולם מחול לי על אותו עון אמר לו מחול לך אמר לו עשה עמי אות בחיי אמר לו בחייך איני מודיע שלמה בגך אני מודיע ייכשבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכנים ארון לבית קדשי הקדשים דבקו שערים זה בזה אמר שלמה עשרים וארבעה רננות ולא נענה פתח ואמר ״שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד רחמו בתריה למיבלעיה אמרו ימי הוא זה מלך הכבוד אמר להו ה' עזוז וגבור חזר ואמר ישאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד מי הוא זה מלך הכבוד ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה ולא נענה כיון שאמר יּה' אלהים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך מיד נענה באותה שעה נהפכו פני כל שונאי דוד כשולי קדירה וידעו כל העם וכל ישראל שמחל לו הקב"ה על אותו עון ולא יפה אמר שלמה ושבח אני את המתים שכבר מתו ∞והיינו דכתי' ייביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וילכו לאהליהם שמחים ומובי לב על כל המובה אשר עשה ה' לדוד עבדו ולישראל עמו וילכו לאהליהם שמצאו נשותיהן במהרה שמחים שנהנו מזיו השכינה וְמובי לב שנתעברו נשותִיהָן שֶל כל אחד וְאחד וִילדה זכר על כל המובה אשר עשה ה' לדוד עבדו (ולישראל עמו. לדוד עבדו) שמחל לו על אותו עון ולישראל עמו דאחיל להו עון דיום הכפורים ודקאמר שלמה כי לכלב חי הוא מוב מן האריה המת כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב בהודיעני ה' קצי ומדת ימי מה היא אדעה מה חדל אני אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם הודיעני ה' קצי אמר לו גזרה היא מלפני שאין מודיעין קצו של בשר ודם ומדת ימי מה היא גזרה היא מלפני שאין מודיעין מדת ימיו של אדם ואדעה מה חדל אני אמר לו °בשבת תמות אמות באחד בשבת אמר לו כבר הגיע מלכות שלמה בנד "ואין מלכות נוגעת בחברתה אפי' כמלא נימא אמות בערב שבת "אמר לו ניכי מוב יום בחצריך מאלף •מוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח בל

ההוא מרבנן ורבי (עקיבא) [יעקב] שמיה מסתברא דהרחצת כל גופו, דאי סלקא דעתך הרחצת מילה עצמה, מי גרע מחמין שעל והוה אם הבן דוב "נקיבה" (ניקבה שהיה משובה זה הזהומה בינה) אי טיקא זכנו החיבות יהיה בכבות היה בשנה בינה שבר. גבי מכה בשבת האמר ראץ מונעין חמין ושמן מעל גבי מכה בשבת. מתקוף לה רב יוסף ולא שני לך בין חמין שהוחמו בשבת לחמין שהוחמו מערב שבת. מתקיף לה רב רימי וממאי דהכא בחמין שהוחמו בשבת פליגי, דילמא בחמין שהוחמו מערב שבת פליגי. אמר אביי אנא בעאי דאישני ליה וקדים ושני ליה רב יוסף מפני שסכנה היא לו. כי אתא רבין אמר ר' אבא אמר רבי אלעזר

6 צשה עמי אות לטובה וְיִרְאוֹ שְׁצִּיר וְיָבִשׁוּ כִּי אָתָהְתְּיְ וְנַחְמָתְנִי וְנַחְמָתְנִי. תהלים פו יז 7 שאו שְׁעֲרִים רְאשִיכָם וְהַנְּשְׁאוּ פְּתְחִי עולְם וְיְבוֹא מָלְךְ הָבְּבוֹד: תהלים כו 18 מין הָה מֶלְךְ הַבְּבוֹד יִיְ עִזּהוֹ וְגַבוֹר יִיְ גָּבוֹר מֶלְחְמָה: תהלים כד מ 9 שְׁאוּ שְׁעַרִים רְאשִיכָם וּשְׁאוּ פְּתְחִי עולְם וְיָבֹא מֶלְךְ הַבְּבוֹד: מִי הוֹא זָה מֶלְךְ הַבְּבוֹד יִיְ עִדְּאוֹת הוֹא מֶלֶךְ הַבְּבוֹד סְלָה: תהלים כד טר 10 יִי אָלְהִים אָל הְשָׁב פְּנֵ מְשִׁתְּיִף זְבְרָה לְחִסְּדִי דְּוִיד צְבְּדְרָּ: דברי הִימִים בו מב 11 בִּיוֹם הִשְׁמִינְי שׁלָח אָת הָעָם וְיְבָּרֵכוּ אָת הַמֶּלֶךְ וִיִּבְּנוֹ

אושעיא. בהדיא אבל אסור: ור׳ שמעון היא. י׳ דפטר ליה משום אינה לריכה לגופה: שאול שאילסא. שאלו שאלה: לעילא מר׳ **מנחום.** לפניו. וכן לשון הש"ס והמקרא (h) שרפים עומדים ממעל לו (ישעיה ו') ועל שם שיראים להתקרב לפניו עומדין מרחוק: דמן ני. מהום: בחישת. חולה. תרגום של רעה וברחשים לון בישתח: פתח וחמר. כך היו רגילין לפתוח באגדה תחילה והוא דומה לשאלה ודרש: סכי לכלב חי. כלומר גדולים החיים ופקוח נפש: אן היא. אנה הלכה: וחזרת ואמרח. לסתור דברי עלמך: לא קשיא. איהו גופיה הוה מפרש להו: דאמר ר' יוחנן. קרא קא דריש במתים חפשי: ושבה אני את המתים. שעסקו בחייהם בתורה ומלות ומתו ראויים לשבחם אפילו מלדיקים חיים שגדולים הן במיתתן מבחייהן: עמד משה. ואין לך לדיק ממנו ולא נענה בזכומו: ד"א ושבה אני את המסים. הראשונים מן החיים של עכשיו שהראשונים טובים מאלה תדע שמתקיימות גזרותיו של משה ואין מתקיימות גזירות שרים של עכשיו: וסקן כמה סקנום. כי ההיא דתני במגילה (דף די. ולב.) משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בעניינו של יום: על אותו עון. דבת שבע: דבקו שערים. של בית קדשי הקדשים: כ"ד רננות. רנה תפלה תחינה כתובים בתפלת שלמה עד כ"ד. ויש אומרים כ"ד ברכות דתענית ולא נהירא : רהטו שערים בחריה למבלעיה. סברי דעל עלמו אמר מלך הכבוד א"ל שערים מי הוא זה מלך הכבוד אמר איהו ה' עזוז וגבור (מהלים כד): שונאי דוד. משפחת שאול שמעי וכיולא בו: דיום הכפורים. שאכלו ושתו בחנוכת הבית כדכתיבש את החג [וגו'] שבעת ימים ושבעת ימים כדאמרינן במועד קטן (דף ט.): ודקאמר שלמה כי לכלב חי הוא טוב מאריה המת. לאו לענין חשיבותא אמרו אלא לענין הלכות שבת וי"ט: קילי. העתידות לבא עלים: מדת ימי. כמה ימי חיי: מה חדל אני. באיזה יום אני חדל ובטל מן העולם: אמות באחד בשבת. שיוכלו להתעסק בי ובהספדי: כי טוב יום בחלריך. כלומר כבר אמרת לפני טוב יום שאתה עומד בחלרי ועוסק בתורה מאלף עולות שעתיד בנך שלמה להעלות כדכתיב (מלכים א ג) אלף עולות יעלה שלמה וגו':

מט. לד: ב"מ סב. סנהדרין נז. זבחים לא: חולין סח. קט: בכורות מו:ן, ב) ותרגום להו ליתני מותר לכתחלה: חייב מיבעי ליה. הואיל ורבי יהודה אונקלום של בחכמה ובתבונה היא דלא פטר ליה משום דאינה לריכה לגופה: והא דתני רבי ואו משכיל ותבין פרש"י דהכא ד"ה דאמר רבי יוחנן וכו' נדה סא:], ד) סנהדי קו: ע"ש, ס) מ"ק ט, ו) [ע" מוספות חגיגה יו. ד"ה אף עלרת כרי], ו) [ברכות מה: מ"ק כת. יומא לח: תענית ה:ן, ה) [מכות י.], ע) נער תוספות לקמן לד. ש) נעי מוספות פקון מי. ד"ה את המת], י) [לקמן לג:], כ) [ל"ל אתר ד"ה וחזרת], ל) משום דבברכות דכ"ע ע"א איתא להיפך. כ"כ בכתנות אור פ' שמיני, מ) [מלכים א ח], **ג**) ל"א הצי

רבינו חננאל אוקימנא למתני׳ כרבי יהודה ובחולה שיש בו סכנה שאם יראה אור הנר דתני סיפא בכחס חייב, תני רישא פטור דמשמע פטור אבל אסור. ואינו אלא פטור . חולה לא יכבה ואם כבה פטור אבל אסור, ההוא בחולה שאין בו סכנה, תנחום דמז נוי שם מקום מז תנחום בן העיירות, מהו לכב... ביטינא דנהורא מקמי פיי פיי ואמר אנת שלמה אן הוא חוכמתנותך וסוכלתנותך . שדבריד סותריז לא דייך . דברי אביך כו׳.

רש"ל,

וכתוספות שם.

תורה אור השלם

ו לא המתים יהללו יה ולא כָּל ירְדֵי דוּמָה: תהלים קטו יז

שַׁבַּבַר מֵתוּ מון הַחַיִּים אַשַׁר המה חיים עדנה: קהלת ד ב

ז בִּי מִי אֲשֶׁר יְּחָבֶּר אֶל בְּל הַחָיִים יֵשׁ בִּשְּחוֹן בִּי לְכֶלֶב חִי הוא טוֹב מִן הָאַרְיֵה קהלת ט ד המת: במתים חפשי כמו הַלְלִים שׁרְבֵּי קֶבֶּר אֲשֶׁר לֹא זְבַרְתָּם עוֹד וְהַמְּה מִיְּדְךְּ נְגְוָרוּ: תהלים פח ו נְגְוָרוּ: זְכֵר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק 5 זְכֵר לְאַבְרָהָם ז ובר קאברים קיציקים ולישראל עבדיר אשר אלקם ברבה את ורעבר בכובני השמים ובל האבץ במובני השמים ובל האבץ לודעבם ונוולו לעלם:

. שמות לב יג עשה עמי אות לטובה 6

אוחה שוה לא עשו ישראל צוח הכפורים